РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

24 май 2011 година *

По дело C-61/08

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 226 ЕО на 13 февруари 2008 г.,

Европейска комисия, за която се явяват г-н G. Zavvos и г-н H. Støvlbæk, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ищец,

подпомагана от

Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, за което се явява г-н S. Ossowski, в качеството на представител,

встъпила страна,

* Език на производството: гръцки.

срещу

Република Гърция, за която се явяват г-н V. Christianos, г-жа E.-M. Mamouna и г-жа A. Samoni-Rantou, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ответник,

подпомагана от:

Чешка република, за която се явява г-н M. Smolek, в качеството на представител,

Френска република, за която се явяват г-н G. de Bergues и г-н B. Messmer, в качеството на представители,

Република Литва, за която се явяват г-н D. Kriaučiūnas и г-жа E. Matulionytė, в качеството на представители,

Република Словения, за която се явяват г-жа V. Klemenc и г-жа Ž. Cilenšek Bončina, в качеството на представители,

Словашка република, за която се явяват г-н J. Čorba и г-жа B. Ricziová, в качеството на представители,

встъпили страни,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н A. Tizzano, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts, г-н J.-C. Bonichot, г-н Ал. Арабаджиев (докладчик) и J.-J. Kasel, председатели на състави, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н E. Juhász, г-н G. Arestis, г-н M. Ilešič, г-жа C. Toader и г-н M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: г-н P. Cruz Villalón,
секретар: г-н M.-A. Gaudissart, началник на отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 27 април 2010 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 септември 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

1 С исковата си молба Комисията на Европейските общности иска от Съда да установи, че като е наложила изискване за гражданство за достъп до професията нотариус и като не е транспонирала по отношение на тази професия Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година относно обща система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално образование и обучение с минимална продължителност от три години (ОВ L 19, 1989 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 2, стр. 76), изменена с Директива 2001/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2001 година (ОВ L 206, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 60, наричана по-нататък „Директива 89/48“), Република Гърция не е изпълнила задълженията си по членове 43 ЕО, 45 ЕО и Директива 89/48.

Правна уредба

Правото на Съюза

2 Дванадесето съображение от Директива 89/48 гласи, че „общата система за признаване на дипломите за висше образование [не предопределя по никакъв начин] прилагането на член [45 ЕО]“.

3 Член 2 от Директива 89/48 предвижда:

„Настоящата директива се прилага за всеки гражданин на държава членка, който желае да упражнява на свободна практика или на платена служба регламентирана професия в приемаща държава членка.

Настоящата директива не се прилага за професиите, предмет на специална директива, която установява взаимното признаване на дипломите между държавите членки“.

4 Професията нотариус не е предмет на правна уредба от вида на посочената в член 2, втора алинея от тази директива.

5 Директива 89/48 предвижда срок за транспониране, който съгласно член 12 изтича на 4 януари 1991 г.

6 Съгласно член 62 от Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации (ОВ L 255, стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 3 и поправки в ОВ L 271, 2007 г., стр. 18 и ОВ L 33, 2009 г., стр. 49) същата отменя Директива 89/48, считано от 20 октомври 2007 г.

7 Съгласно съображение 41 от Директива 2005/36 същата „[не предопределя] прилагането на член 39, параграф 4 [ЕО] и член 45 [ЕО] [по-специално спрямо] нотариусите“.

Националната правна уредба

Обща организация на професията нотариус

8 Съгласно гръцкия правен ред дейността на нотариусите се счита за свободна професия. Професията нотариус се урежда със Закон № 2830/2000 от 16 март 2000 г. (FEK A' 96/16.3.2000, наричан по-нататък „Кодекс на нотариусите").

9 По силата на член 1, параграф 1 от посочения кодекс функцията на нотариуса е да съставя и съхранява диспозитивни документи или свидетелстващи документи, удостоверяващи извършването на определени правни действия, да полага върху тези документи печат с текст, че актът подлежи на изпълнение, да заверява частни документи, така че същите да имат достоверна дата, и да удостоверява положения от заинтересованото лице подпис.

10 Същата разпоредба определя нотариуса като „длъжностно лице, което не получава възнаграждение", в смисъл че получава възнаграждение не от държавата, а от клиентите си. Всяко лице разполага със свобода при избора си на нотариус.

11 Броят на нотариусите, разпределението им по райони и тяхното местожителство се определят в съответствие с членове 2 и 17 от Кодекса на нотариусите. Първата разпоредба предвижда, че нотариусите упражняват функциите си в съдебния район по местожителството си.

12 По силата на член 40 от Кодекса на нотариусите възнагражденията на нотариусите, които се състоят от твърдо определена и от променлива част според удостоверявания материален интерес, се определят с междуведомствено решение на министъра на икономиката и финансите, от една страна, и на министъра на правосъдието, от друга, като последното прието е Решение 100692(1)/2009.

13 Съгласно член 153 от Кодекса на нотариусите двама или няколко нотариуса от един и същи съдебен район могат да упражняват дейността си под формата на гражданско дружество.

14 Съгласно член 19 от Кодекса на нотариусите, за да придобие статут на кандидат-нотариус в Гърция, лицето трябва да бъде гръцки гражданин.

Нотариални действия

15 Що се отнася до различните нотариални действия съгласно гръцкия правен ред, безспорно е, че функцията на нотариуса се състои главно в съставянето на удостоверителни актове. Участието на нотариуса може да бъде задължително или факултативно в зависимост от подлежащия на съставяне удостоверителен акт. Със своите действия нотариусът установява наличието на всички предвидени от закона условия за съставянето на акта, както и правоспособността и дееспособността на страните.

16 Видно от член 438 от Гражданскопроцесуалния кодекс — разпоредба, намираща се в глава VIII „Документи“ от този кодекс — удостоверителният акт е съставен от длъжностно лице документ, който се ползва от противопоставима на всички пълна доказателствена сила за извършените от или пред това лице действия.

17 Нотариалните удостоверявания имат изпълнителна сила съгласно член 904, параграф 2 от Гражданскопроцесуалния кодекс. Тази разпоредба предоставя подобна сила и на поканите за доброволно изпълнение и актовете, които по силата на закона са изпълнителни основания. За да предостави изпълнителна сила на акта, съдържащ нотариално удостоверяване, нотариусът трябва съгласно член 918 от същия кодекс да положи върху съответния документ печат с текст, че актът подлежи на изпълнение.

18 Съгласно член 1, параграф 2 от Закон 2318/1995 от 19 юни 1995 г. за статута на съдебните изпълнители (FEK A' 126/19.6.1995) съдебните изпълнители имат правомощие да привеждат в изпълнение съдебните решения и подлежащите на изпълнение извънсъдебни актове.

19 Освен това, видно от член 933 и сл. от Гражданскопроцесуалния кодекс, по възраженията във връзка с изпълнителните действия се произнася съдът.

20 Ролята на нотариуса при принудителното изпълнение по същество се състои в извършването на публичната продан в съответствие с разпоредбите на членове 959—981, 988 и 998—1021 от Гражданскопроцесуалния кодекс.

21 По силата на приложимите разпоредби от посочения кодекс въз основа на изпълнителното основание съдебният изпълнител образува изпълнително производство, като изпраща на длъжника призовка за доброволно изпълнение. Длъжникът разполага със срок за изпълнение. След изтичането на този срок и ако длъжникът не е изпълнил задължението си, съдебният изпълнител възбранява съответните недвижими имоти, като издаденият от него акт се вписва в службата по ипотеките. След това съдебният изпълнител определя деня на публичната продан и евентуално посочва нотариус, който да извърши тази продан. Накрая нотариусът извършва проданта и в случай на възлагане изготвя протокол за разпределяне на сумата между кредиторите и евентуално списък с кредиторите. Съгласно член 933 и сл. от посочения кодекс при оспорване действителността на изпълнителното основание, изпълнителните действия или вземането се произнася съдът.

22 Освен това за някои сделки нотариалната форма е форма за действителност. Става въпрос по-конкретно за учредяването и прехвърлянето на вещни права върху недвижими имоти. За прехвърлянето на собствеността върху недвижим имот е необходимо съгласно член 1033 от Гражданския кодекс праводателят и приобретателят да постигнат в нотариална форма съгласие за прехвърлянето на собствеността, което да има допустимо от закона основание. Съществуват и други действия, които трябва да бъдат извършени пред нотариус, за да са действителни, например припознаването на дете, дарението на недвижими имоти и завещателните разпореждания.

23 Нотариусът изпълнява функции и във връзка с юридическите лица Така например за актовете за учредяване на акционерни дружества и дружества с ограничена отговорност, както и в някои случаи за тези за преобразуване и сливане на такива дружества е предвидена нотариална форма за действителност съгласно релевантните разпоредби от Закон 2190/1920 за акционерните дружества (FEK A' 37/30.3.1963) и Закон 3190/1955 за дружествата с ограничена отговорност (FEK A' 91/16.4.1955). Освен това за учредяването на посочените дружества се изисква съответно одобрение от министъра на развитието или компетентния съд. Тези дружества придобиват качеството на юридически лица с вписването на уставите им, учредителните им актове и административните решения, с което се одобряват уставите, в регистъра на акционерните дружества или регистъра на дружествата с ограничена отговорност и публикуването на тези актове в Държавен вестник. Освен това учредяването на фондация, чийто устав трябва да бъде в нотариална форма съгласно член 109 от Гражданския кодекс, подлежи на одобрение от страна на компетентния орган в съответствие с член 112 от този кодекс.

Досъдебна процедура

24 Комисията е сезирана с жалба по повод наложеното в Гърция изискване за гражданство за достъп до професията нотариус. След като разглежда тази жалба, с официално уведомително писмо от 14 ноември 2000 г. Комисията поканва Република Гърция да ѝ представи в срок от два месеца становище относно, от

една страна, съответствието на посоченото изискване с член 45, първа алинея ЕО, и от друга страна, липсата на транспониране на Директива 89/48 по отношение на професията нотариус.

25 С писмо от 27 февруари 2001 г. Република Гърция отговаря на посоченото официално уведомително писмо.

26 На 12 юли 2002 г. Комисията изпраща на тази държава членка допълнително официално уведомително писмо, в което я упреква, че не е изпълнила задълженията си по член 43 ЕО, член 45, първа алинея ЕО и Директива 89/48.

27 Посочената държава членка отговаря на това допълнително писмо с писмо от 8 октомври 2002 г.

28 Тъй като не е удовлетворена от изложените от Република Гърция доводи, на 18 октомври 2006 г. Комисията изпраща на тази държава членка мотивирано становище, в което посочва, че същата не е изпълнила задълженията си по член 43 ЕО, член 45, първа алинея ЕО и Директива 89/48. Посочената институция приканва тази държава членка да приеме необходимите мерки, за да се съобрази с мотивираното становище в срок от два месеца, считано от получаването му.

29 С писмо от 22 декември 2006 г. Република Гърция излага съображенията, поради които счита, че защитаваната от Комисията позиция не е основателна.

30 При тези обстоятелства Комисията решава да предяви настоящия иск.

По иска

По допустимостта на встъпването на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия

31 Република Гърция счита, че становището при встъпване на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия е недопустимо, тъй като в нарушение на член 40, четвърта алинея от Статута на Съда и член 93, параграф 4 от неговия процедурен правилник не съдържа искания в подкрепа на тези на Комисията. Посоченото становище било недопустимо и доколкото Обединеното кралство се позовавало, от една страна, единствено на Директива 2005/36, въпреки че настоящият иск се отнася до Директива 89/48, и от друга страна, на член 39, параграф 4 ЕО, макар тази разпоредба да нямала нищо общо с предмета на спора.

32 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 40, четвърта алинея от Статута на Съда искането в молбата за встъпване е ограничено до подпомагане по отношение на исканията на една от страните.

33 Освен това член 93, параграф 4 от Процедурния правилник гласи, че встъпилата страна е обвързана от спора в състоянието, в което той се намира в момента на встъпването.

34 Изводът, до който стига Обединеното кралство в писменото си становище, е формулиран по следния начин:

„[П]рофесията нотариус попада в обхвата на Директива [2005/36]. Някои от изпълняваните от нотариусите функции могат да бъдат изключени от приложното поле на [тази] директива само ако Съдът приеме, че тези функции са обхванати

от изключението, предвидено в съображение 41 от [посочената] директива съгласно член 39, параграф 4 ЕО и/или член 45 ЕО“.

35 Следва да се отбележи, че в исковата си молба Комисията не иска от Съда да установи, че Република Гърция не е изпълнила задълженията си по член 39, параграф 4 ЕО и Директива 2005/36.

36 Същевременно, макар така описаният предмет на становището при встъпване на Обединеното кралство буквално да изглежда различен от този, който същото следва да има, от целия му текст и от контекста, в който то се вписва, е видно, че целта на доводите на Обединеното кралство е да допринесат за уважаване на иска на Комисията, като предоставят допълнителни разяснения по спора.

37 Този извод не се опровергава от двете възражения на Република Гърция. Всъщност, що се отнася до позоваването на Директива 2005/36 в посоченото писмено становище при встъпване, трябва да се констатира, че според Обединеното кралство тази директива по същество възпроизвежда разпоредбите на Директива 89/48, която заменя.

38 По тази причина посочената държава членка избира при излагане на разсъжденията си да се позове на Директива 2005/36, като същевременно оставя да се подразбере, че тези разсъждения се отнасят и до Директива 89/48.

39 Освен това, що се отнася до позоваването на член 39, параграф 4 ЕО в писменото становище при встъпване, следва да се посочи, че Обединеното кралство изрично признава, че тази разпоредба не се прилага в случая, но поддържа, че за сметка на това практиката на Съда по нея трябва да се приложи по аналогия в контекста на член 45, първа алинея ЕО.

40 Ето защо писменото изявление при встъпване на Обединеното кралство е допустимо.

По първото твърдение за нарушение

Доводи на страните

41 Със своето първо твърдение за нарушение Комисията иска от Съда да обяви, че като е предоставила достъп до професията нотариус само на своите граждани, Република Гърция не е изпълнила задълженията си по член 43 ЕО и член 45, първа алинея ЕО. Тази институция уточнява, че с това твърдение за нарушение упреква Република Гърция в нарушение на член 43 ЕО, което нарушение не се оправдава от изключението, предвидено в член 45, първа алинея ЕО.

42 Комисията подчертава най-напред, че в някои държави членки достъпът до професията нотариус не е обвързан от изискване за гражданство, а в други, като например Кралство Испания, Италианската република и Португалската република, това изискване е премахнато.

43 На първо място Комисията припомня, че член 43 ЕО е една от фундаменталните разпоредби на правото на Съюза, която цели да осигури национален режим на всеки гражданин на дадена държава членка, който се установява в друга държава членка — макар това да не е главното му местожителство, — за да упражнява определена дейност като самостоятелно заето лице, и забранява всякаква дискриминация, основана на гражданство.

44 Тази институция и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия изтъкват, че член 45, първа алинея ЕО трябва да е предмет на самостоятелно и еднакво тълкуване (Решение от 15 март 1988 г. по дело Комисия/Гърция, 147/86, Recueil, стр. 1637, точка 8). Доколкото предвижда изключение от свободата на установяване, що се отнася до дейностите по упражняване на публичната власт, тази разпоредба освен това би трябвало да се тълкува стеснително (Решение от 21 юни 1974 г. по дело Reyners, 2/74, Recueil, стр. 631, точка 43).

45 Следователно изключението по член 45, първа алинея ЕО трябвало да се прилага само за дейностите, които сами по себе си са свързани с пряко и конкретно упражняване на публичната власт (Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точки 44 и 45). Според Комисията понятието за публична власт предполага упражняването на правомощия по вземането на решения, за които не се прилагат правилата на частното право и които се изразяват в способността за предприемане на действия независимо от или дори против волята на други субекти. Съгласно практиката на Съда израз на публична власт в частност били правомощията за упражняване на принуда (Решение от 29 октомври 1998 г. по дело Комисия/Испания, C-114/97, Recueil, стр. I-6717, точка 37).

46 По мнение на Комисията и Обединеното кралство дейностите, свързани с упражняването на публичната власт, трябва да се различават от упражняваните в общ интерес. В действителност редица професии притежавали особени правомощия в общ интерес, без при това да участват в упражняването на публичната власт.

47 От приложното поле на член 45, първа алинея ЕО били изключени и дейностите, които подпомагат или улесняват упражняването на публичната власт (вж. в този смисъл Решение от 13 юли 1993 г. по дело Thijssen, C-42/92, Recueil, стр. I-4047, точка 22).

48 Освен това Комисията и Обединеното кралство припомнят, че член 45, първа алинея ЕО се отнася по принцип до определени дейности, а не до дадена професия като цяло, освен в случаите, когато съответните дейности са неотделими от цялостната дейност, упражнявана в рамките на въпросната професия.

49 На второ място Комисията разглежда отделните функции, изпълнявани от нотариуса в гръцкия правен ред.

50 Що се отнася, първо, до удостоверяването на едностранни и двустранни сделки, Комисията посочва, че нотариусът единствено удостоверява волята на страните, след като ги е посъветвал, и придава на тази воля правни последици. При извършването на тази дейност нотариусът не разполагал с правомощия да взема решения по отношение на страните. С удостоверяването само се потвърждавало съгласието, постигнато преди това между страните. Обстоятелството, че някои сделки задължително трябва да бъдат извършени в нотариална форма, не било от особено значение, предвид наличието на множество процедури, които имат задължителен характер, без обаче да са проява на упражняване на публичната власт.

51 Същото важало и за особената доказателствена сила на актовете, съдържащи нотариално удостоверяване, доколкото подобна доказателствена сила имали и други актове, чието съставяне не е свързано с упражняването на публичната власт, като протоколите, изготвени от овластените за това лесничеи. Фактът, че нотариусът носи отговорност за съставените от него актове, също не бил от значение. Всъщност това важало за повечето лица, упражняващи свободни професии, като например адвокати, архитекти или лекари.

52 Що се отнася до изпълнителната сила на удостоверителните актове, Комисията счита, че полагането на печат с текст, че актът подлежи на изпълнение, предхожда самото изпълнение и не е част от него. Следователно тази изпълнителна сила не оправомощавала нотариусите да упражняват принуда. Освен това евентуалните възражения се разглеждали не от нотариуса, а от съда.

53 Що се отнася, второ, до функциите на нотариуса във връзка с търговските дружества и юридическите лица с нестопанска цел, Комисията счита, че нотариусът само извършва някои процедурни формалности, които по закон са условие за създаването на юридическо лице. Освен това тези функции можели да бъдат изпълнявани и от юрисконсултите и адвокатите.

54 Що се отнася, трето, до нотариалните функции в областта на учредяването и прехвърлянето на вещни права върху недвижими имоти, те не предполагали упражняване на правомощия по вземането на решения, за които не се прилагат правилата на частното право. Същото важало и за функциите на нотариуса във връзка с извършването на определени действия, като по-специално даренията, припознаванията и завещателните разпореждания.

55 Четвърто, участието на нотариуса в принудителното изпълнение също не било израз на упражнявана от него публична власт, тъй като неговата роля била близка с тази на лицето, което ръководи извършването на публичната продан.

56 Накрая Комисията и Обединеното кралство допълват, че Решение от 30 септември 2003 г. по дело Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, Recueil, стр. I-10391), на което се позовават някои държави членки в писмените си становища, се отнася до съвкупност от дейности, извършвани от капитаните и помощник-капитаните на търговски кораби в областта на поддържането на реда, на полицейските правомощия, на правомощията по гражданското

състояние и на нотариалните правомощия. Следователно Съдът нямал възможността подробно да разгледа отделните функции на нотариусите от гледна точка на член 45, първа алинея ЕО. Ето защо това решение не давало достатъчно основания, за да се приеме, че тази разпоредба се прилага по отношение на нотариусите.

57 Република Гърция изтъква най-напред, че настоящото твърдение за нарушение е неоснователно, тъй като се отнася до нарушение едновременно на член 43 ЕО и на член 45 ЕО, въпреки че прилагането на всеки от тях изключва прилагането на другия.

58 Що се отнася до понятието „упражняване на публична власт“ по смисъла на член 45, първа алинея ЕО, тази държава членка счита, че то трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в посочената разпоредба изключение обхваща дейностите, предполагащи използване на прерогативи, за които не се прилагат правилата на частното право. В Решение по дело Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Espanola, посочено по-горе, Съдът потвърдил, че нотариусът участва в упражняването на публичната власт.

59 Що се отнася до прекия и конкретен характер на участието на нотариуса в упражняването на публичната власт, Република Гърция счита, че това участие трябва да се преценява с оглед на съвкупност от критерии, а именно, първо, нотариалните действия да са основни и главни, а не спомагателни или второстепенни, второ, да се извършват редовно и по правило, а не спорадично или по изключение, трето, да са съществена част от съответната дейност, и четвърто, да засягат преценката на съдебните органи (вж. Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точка 53 и Решение от 10 декември 1991 г. по дело Комисия/Гърция, C-306/89, Recueil, стр. I-5863, точка 7). Дейността на нотариуса в гръцкия правен ред отговаряла на тези критерии. Така ролята на нотариуса не можела да се преценява единствено с оглед на упражняването на правомощия за вземане на решения, както предлага Комисията.

60 Задължителното участие на нотариуса, по-специално при създаването и преобразуването на юридически лица, учредяването и прехвърлянето на вещни права върху недвижими имоти и при проверката на предпоставките за принудително изпълнение, свидетелствали за прякото и конкретно участие на нотариуса в упражняването на публичната власт.

61 В това отношение Република Гърция отбелязва, на първо място, че нотариусът участва при учредяването на фондация, акционерно дружество, европейско акционерно дружество и дружество с ограничена отговорност. Освен това всяка засягаща тези юридически лица промяна изисквала участие на нотариус като условие за действителност. Предоставянето на правосубектност на юридическите лица, както и допускането на промени в правно-организационната им форма били прерогативи на публичната власт.

62 На второ място, участието на нотариуса било задължително и за учредяването и прехвърлянето на вещни права върху недвижими имоти. Придобиването на право на собственост или на други вещни права трябвало да бъде нотариално удостоверено. Същото важало за припознаването, дарението и завещанието.

63 На трето място, нотариусът задължително участвал в производството по принудително изпълнение, и по-специално в публичната продан на движими и недвижими вещи, включително кораби и въздухоплавателни средства. Така при публичната продан нотариусът бил оправомощен да изготвя списък с кредиторите по реда на вземанията им и да разпределя събраните суми между тях. Аналогични функции му били възложени в особеното производство по ликвидация на предприятия в затруднено финансово положение. Република Гърция счита, че в тези случаи нотариусът разполага с правомощия за упражняване на принуда.

64 На четвърто място, тази държава членка подчертава, че нотариалните удостоверявания са изпълнителни основания без за това да е необходимо предварително произнасяне на съда. За целта трябвало да се положи печат с текст, че съответният акт подлежи на изпълнение. Нотариусът бил оправомощен също така да изготвя протести при неприемане на менителница или запис на заповед или отказ за плащане по тях. Република Гърция счита, че тези действия съставляват подготвителна фаза с оглед било на принудително изпълнение, било на сезиране на съда.

Съображения на Съда

— Предварителни съображения

65 С първото си твърдение за нарушение Комисията упреква Република Гърция, че в нарушение на член 43 ЕО е предоставила достъп до професията нотариус само на своите граждани и по този начин е създала пречки за установяване на нейна територия на граждани на други държави членки с оглед на упражняването на тази професия.

66 Следователно това твърдение за нарушение се отнася единствено до съвместимостта с член 43 ЕО на изискването за гражданство, предвидено в гръцката правна уредба във връзка с достъпа до тази професия.

67 Поради това следва да се уточни, че въпросното твърдение не касае нито статута на нотариуса и организацията на нотариалната дейност в Гърция, нито условията за достъп, извън това за гражданството, до професията нотариус в тази държава членка.

68 Също така е важно да се подчертае, както посочва Комисията в съдебното заседание, че първото твърдение за нарушение не касае и прилагането на разпоредбите на Договора за ЕО, уреждащи свободното предоставяне на услуги. Освен това посоченото твърдение не касае прилагането на разпоредбите на Договора, уреждащи свободното движение на работници.

— По съществото на спора

69 Най-напред следва да се припомни, че член 43 ЕО е една от фундаменталните разпоредби на правото на Съюза (в този смисъл вж. по-специално Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точка 43).

70 Понятието за установяване по смисъла на тази разпоредба е много широко и включва възможността за гражданин на Съюза да участва трайно и продължително в икономическия живот на държава членка, различна от държавата членка по произхода му, и да извлича полза от това, и допринася по този начин за взаимното икономическо и социално обвързване в рамките на Европейския съюз в областта на осъществяваните от самостоятелно заети лица дейности (вж. по-специално Решение от 22 декември 2008 г. по дело Комисия/Австрия, C-161/07, Сборник, стр. I-10671, точка 24).

71 Свободата на установяване на гражданите на една държава членка на територията на друга държава членка включва правото им на достъп и упражняване на дейност като самостоятелно заето лице при същите условия като определените в законодателството на държавата членка по установяване за нейните собствени граждани (вж. по-специално Решение от 28 януари 1986 г. по дело Комисия/Франция, 270/83, Recueil, стр. 273, точка 13 и в този смисъл Решение по дело Комисия/Австрия, посочено по-горе, точка 27). С други думи, член 43 ЕО забранява на всички държави членки да предвиждат в законодателството си по отношение на лицата, които се възползват от свободата да се установят в тях, условия за упражняване на дейността им, различни от определените за собствените им граждани (Решение по дело Комисия/Австрия, посочено по-горе, точка 28).

72 Така член 43 ЕО цели да осигури национален режим за всеки гражданин на дадена държава членка, който се установява в друга държава членка, за да упражнява определена дейност като самостоятелно заето лице, и забранява, като ограничение на свободата на установяване, всяка дискриминация, основана на гражданството и произтичаща от националните законодателства (Решение по дело Комисия/Франция, посочено по-горе, точка 14).

73 В случая обаче спорното национално законодателство запазва достъпа до професията нотариус само за гръцките граждани, като по този начин допуска разлика в третирането, основана на гражданството, която по принцип член 43 ЕО забранява.

74 Република Гърция обаче изтъква, че нотариалната дейност е изключена от приложното поле на член 43 ЕО, тъй като е свързана с упражняването на публична власт по смисъла на член 45, първа алинея ЕО. Поради това първо следва да се определи обхватът на понятието „упражняване на публична власт“ по смисъла на последната разпоредба и след това да се провери дали функциите, възложени на нотариусите в гръцкия правен ред, попадат в обхвата на това понятие.

75 Що се отнася до понятието „упражняване на публична власт“ по смисъла на член 45, първа алинея ЕО, следва да се подчертае, че за да се избегне опасността държавите членки да лишат Договора от полезно действие чрез едностранно приети от тях разпоредби, при определянето на това понятие трябва да се вземе предвид, съгласно постоянната съдебна практика, обстоятелството, че поставените с тази разпоредба ограничения на допустимите изключения от принципа за свободно установяване произтичат единствено от правото на Съюза (вж. в този смисъл Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точка 50, Решение от 15 март 1988 г. по дело Комисия/Гърция, посочено по-горе, точка 8 и Решение от 22 октомври 2009 г. по дело Комисия/Португалия, C-438/08, Сборник, стр. I-10219, точка 35).

76 От постоянната съдебна практика следва също така, че член 45, първа алинея ЕО е изключение от фундаменталното правило за свободата на установяване. Като такова то трябва да получи тълкуван.е, което да ограничи неговия обхват до строго необходимото за защита на интересите, които тази разпоредба позволява на държавите членки да закрилят (Решение от 15 март 1988 г. по дело

Комисия/Гърция, посочено по-горе, точка 7, Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 34, Решение от 30 март 2006 г. по дело Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Recueil, стр. I-2941, точка 45, Решение от 29 ноември 2007 г. по дело Комисия/Австрия, C-393/05, Сборник, стр. I-10195, точка 35 и Решение по дело Комисия/Германия, C-404/05, Recueil, стр.. I-10239, точки 37 и 46, както и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точка 34).

77 Освен това Съдът многократно е подчертавал, че предвиденото в член 45, първа алинея ЕО изключение трябва да се ограничи до дейностите, които сами по себе си са пряко и конкретно свързани с упражняването на публичната власт (Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точка 45, Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 8, Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 35, Решение по дело Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, посочено по-горе, точка 46, Решение по дело Комисия/Германия, посочено по-горе, точка 38 и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точка 36).

78 В това отношение Съдът е имал възможността да постанови, че изключението по член 45, първа алинея ЕО не се прилага по отношение на някои дейности със спомагателен или подготвителен характер спрямо упражняването на публичната власт (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 22, Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 38, Решение по дело Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, посочено по-горе, точка 47, Решение по дело Комисия/Германия, посочено по-горе, точка 38 и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точка 36) или на някои дейности, които, макар и да предполагат установяването на редовни и присъщи за съответната дейност отношения с административни или съдебни органи, или дори задължение за оказване на съдействие на тези органи, не накърняват притежаваните от последните правомощия за преценка и вземане на решения (вж. в този смисъл Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точки 51 и 53), или пък на някои дейности, които не включват упражняване на правомощия по вземане на решения (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точки 21 и 22, Решение от 29 ноември 2007 г. по дело Комисия/Австрия, посочено по-горе, точки 36 и 42, Решение по дело Комисия/Германия, посочено по-горе, точки 38 и 44 и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точки 36 и 41) или не включват правомощия за упражняване на принуда (в този смисъл вж. по-специално Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 37) или правомощия за налагане на принудителни мерки (вж. в този смисъл Решение от 30 септември 2003 г. по дело Anker и др., C-47/02, Recueil, стр. I-10447, точка 61, както и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точка 44).

79 С оглед на изложените по-горе съображения следва да се провери дали функциите, възложени на гръцките нотариуси, са пряко и конкретно свързани с упражняването на публичната власт.

80 За тази цел следва да се вземе предвид естеството на дейността, извършвана от представителите на въпросната професия (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 9).

81 Република Гърция и Комисията не спорят по това, че главната дейност на нотариусите съгласно гръцкия правен ред се състои в съставянето на удостоверителни актове по установения ред и в установената форма. За тази цел нотариусът трябвало да провери в частност че са изпълнени всички законови условия за съставянето на съответния акт. Освен това удостоверителният акт се ползвал с доказателствена и изпълнителна сила.

82 В това отношение следва да се подчертае, че съгласно гръцкото законодателство подлежат на удостоверяване едностранни или двустранни сделки, израз на свободно волеизявление на страните. Всъщност в предвидените в закона граници страните сами определят обхвата на правата и задълженията си и свободно установяват клаузите, с които искат да се обвържат, когато представят дадена сделка за нотариално удостоверяване. Поради това участието на нотариуса предполага предварителното съгласие или съвпадение на волеизявленията на страните.

83 Освен това нотариусът не може едностранно да промени сделката, която следва да удостовери, без преди това да е получил съгласието на страните.

84 Следователно сама по себе си възложената на нотариусите удостоверителна дейност не предполага пряко и конкретно участие в упражняването на публичната власт по смисъла на член 45, първа алинея ЕО.

85 Обстоятелството, че някои едностранни или двустранни сделки подлежат на задължително удостоверяване като условие за действителността им, не опровергава този извод. Всъщност по отношение на отделни едностранни или двустранни сделки националните правни системи често предвиждат форма за действителност или задължителна процедура за заверяване. Ето защо това обстоятелство не е достатъчно, за да обоснове застъпваната от Република Гърция теза.

86 Задължението на нотариусите да проверят, преди да удостоверят дадена едностранна или двустранна сделка, дали са изпълнени съответните условия, които законът предвижда, и ако това не е така, да откажат да я удостоверят, също не опровергава горния извод.

87 Без съмнение нотариусът извършва тази проверка, преследвайки цел от общ интерес, а именно гарантиране на законосъобразността и правната сигурност на сделките между правните субекти. Преследването единствено на тази цел обаче не е основание необходимите за това правомощия да бъдат запазени единствено за нотариусите, които са граждани на съответната държава членка.

88 Преследването на цел от общ интерес само по себе си не е достатъчно, за да се приеме, че дадена дейност е пряко и конкретно свързана с упражняването на публичната власт. Всъщност безспорно е, че по отношение на дейностите, извършвани в рамките на различни регламентирани професии, националните правни системи често предвиждат задължение за съответните лица да преследват подобна цел, без обаче извършването на тези дейности да съставлява упражняване на публичната власт.

89 Същевременно фактът, че с нотариалната дейност се преследват цели от общ интерес, а именно гарантиране на законосъобразността и правната сигурност

на сделките между правните субекти, представлява императивно съображение от общ интерес, което може да обоснове евентуални ограничения при прилагането на член 43 ЕО, произтичащи от присъщите на нотариалната дейност особености, като например организирането ѝ чрез предвидените за нотариусите процедури за назначаване, ограничаването на броя и териториалната компетентност на нотариусите или пък правилата относно възнагражденията, независимостта, несъвместимостта и несменяемостта, при условие че тези ограничения са подходящи и необходими за постигането на посочените цели.

90 Вярно е също така, че нотариусът трябва да откаже да удостовери едностранна или двустранна сделка, която не отговаря на изискваните от закона условия, и то независимо от волята на страните. Въпреки това последните са свободни след подобен отказ или да отстранят установената незаконосъобразност, или да променят съдържанието на съответната сделка, или да се откажат от нея.

91 Що се отнася до доказателствената и изпълнителната сила, с която се ползва нотариалното удостоверяване, безспорно е, че от нея произтичат важни правни последици. Фактът обаче, че дадена дейност предполага съставянето на актове с подобни правни последици, не е достатъчен, за да се приеме, че въпросната дейност е пряко и конкретно свързана с упражняването на публична власт по смисъла на член 45, първа алинея ЕО.

92 Всъщност, що се отнася в частност до доказателствената сила, с която се ползва нотариалното удостоверяване, следва да се уточни, че тя е предмет на правилата за доказване, предвидени в разглеждания правен ред. Следователно доказателствената сила, която законът предоставя на даден акт, няма пряко значение за отговора на въпроса дали сама по себе си дейността, предполагаща съставянето на този акт, е пряко и конкретно свързана с упражняването на публичната власт, както изисква съдебната практика (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 8 и Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 35).

93 Освен това не може да се поддържа, че поради доказателствената си сила нотариалното удостоверяване обвързва безусловно съда при упражняване на правомощието му за преценка, след като е безспорно, че съдът взема решение по вътрешно убеждение, въз онова на всички факти и доказателства, установени, съответно събрани, в съдебното производство.

94 Що се отнася до изпълнителната сила на удостоверителния акт, следва да се посочи, както изтъква Република Гърция, че тя позволява изпълнението на установеното с този акт задължение, без да е необходимо съдът да се е произнесъл предварително за тази цел.

95 Изпълнителната сила на удостоверителния акт обаче не означава, че нотариусът упражнява правомощия, предполагащи пряко и конкретно участие в упражняването на публичната власт. Всъщност, макар полагането върху документа на печат с текст, че съответният акт подлежи на изпълнение, да придава на този акт такава изпълнителна сила, последната се основава на волята на страните да извършат дадена едностранна или двустранна сделка, след проверка от нотариуса на нейното съответствие със закона, и да ѝ придадат посочената изпълнителна сила.

96 Следва също така да се провери дали останалите функции, които са възложени на нотариуса съгласно гръцкия правен ред и на които се позовава Република Гърция, включват пряко и конкретно участие в упражняването на публичната власт.

97 Що се отнася, на първо място, до функциите, възложени на нотариуса във връзка с принудителното изпълнение, е необходимо да се отбележи, че главната му задача е да организира публичната продан и в случай на възлагане да изготви протокол за разпределяне на сумата между кредиторите и евентуално списък с кредиторите.

98 Налага се изводът, от една страна, че нотариусът не е оправомощен сам да пристъпи към възбраната и публичната продан. От друга страна, при оспорване на действителността на изпълнителното основание, изпълнителните действия или вземането, спорът се отнася пред съда съгласно член 933 и сл. от Гражданскопроцесуалния кодекс.

99 Следователно функциите, възложени на нотариусите във връзка с принудителното изпълнение, са упражнявани под надзора на съда, пред който нотариусът трябва да отнесе евентуалните спорове и който освен това взема окончателното решение. Следователно не може да се приеме, че сами по себе си тези функции са пряко и конкретно свързани с упражняването на публичната власт (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 21, Решение от 29 ноември 2007 г. по дело Комисия/Австрия, посочено по-горе, точки 41 и 42, Решение по дело Комисия/Германия, посочено по-горе, точки 43 и 44 и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точки 37 и 41).

100 Впрочем същият извод се налага, що се отнася до действията, извършвани от нотариуса в особеното производство по ликвидация на дружества в затруднено финансово положение, тъй като, както самата Република Гърция признава, тези действия са аналогични на извършваните от нотариуса при публичната продан.

101 В допълнение, що се отнася до посочените в точки 97—100 от настоящото решение нотариални функции, следва да се уточни, че както бе припомнено в точка 78 от това решение, дейностите, които предполагат оказване на съдействие, дори задължение за оказване на съдействие на органите на съдебната власт, въпреки това не съставляват упражняване на публичната власт (Решение по дело Reyners, посочено по-горе, точка 51).

102 Що се отнася, на второ място, до действията, извършвани от нотариуса във връзка с неприемането на менителници или записи на заповед или отказ за плащане по тях, трябва да се посочи, че както мълчаливо признава Република Гърция, тези действия, изразяващи се в изготвяне на протести, са подготвителна фаза с оглед било на принудително изпълнение, било на сезиране на съда. Според постоянната съдебна практика обаче подготвителните действия, които предшестват упражняването на публичната власт, не се обхващат от

предвиденото в член 45, първа алинея ЕО изключение (вж. в този смисъл Решение по дело Thijssen, посочено по-горе, точка 22, Решение по дело Комисия/Испания, посочено по-горе, точка 38, Решение по дело Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, посочено по-горе, точка 47, Решение по дело Комисия/Германия, посочено по-горе, точка 38 и Решение по дело Комисия/Португалия, посочено по-горе, точка 36).

103 Що се отнася, на трето място, до двустранни и едностранни сделки като учредяването и прехвърлянето на вещни права върху недвижими имоти, дарението на недвижими имоти, припознаването и завещателните разпореждания, които трябва да бъдат нотариално удостоверени като условие за действителността им, следва да се имат предвид съображенията в точки 82—95 от настоящото решение.

104 Същите съображения важат по отношение на учредителните актове на търговските дружества и фондациите, тъй като, за да бъдат действителни, те трябва да бъдат изготвени с участието на нотариус. От друга страна, във връзка с това следва да се уточни, че учредяването на посочените по-горе юридически лица подлежи на одобрение от съответния компетентен орган и че те придобиват правосубектност едва с вписването в съответния регистър и публикуването в Държавен вестник на устава, учредителния акт и решението за одобряване на устава.

105 Що се отнася до особения статут на нотариусите съгласно гръцкия правен ред, е достатъчно да се припомни, както произтича от точки 77 и 80 от настоящото решение, че проверката дали въпросните дейности влизат в обхвата на изключението по член 45, първа алинея ЕО следва да се извърши от гледна точка на естеството на самите дейности, а не от гледна точка на този статут.

106 В това отношение обаче са необходими две уточнения. Първо, безспорно е, че извън случаите, когато нотариусът се определя по съдебен ред, всяко лице има право свободно да избира нотариус. Макар възнагражденията на нотариусите да се определят със закон, качеството на предоставяните от отделните нотариуси услуги може да е различно, в зависимост по-конкретно от професионалните умения на съответните лица. Следователно в границите на териториалната си

компетентност нотариусите упражняват професията си, както отбелязва генералният адвокат в точка 18 от заключението си, в условията на конкуренция, което не е характерно за упражняването на публичната власт.

107 Второ, следва да се посочи, както изтъква Комисията, без да бъде опровергана в това отношение от Република Гърция, че нотариусите отговарят пряко и лично пред клиентите си за вредите, настъпили в резултат на допусната от тях грешка при упражняване на дейността им.

108 По отношение на довода, който Република Гърция извежда от решението по дело Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, посочено по-горе, следва да се уточни, че това дело се отнася до тълкуването на член 39, параграф 4 ЕО, а не на член 45, първа алинея ЕО. Освен това, видно от точка 42 от посоченото решение, когато Съдът приема, че функциите, възложени на капитаните и помощник-капитаните на кораби, предполагат участие в упражняването на прерогативи на публичната власт, той има предвид упражняваните от тях функции като цяло. Следователно Съдът не е разгледал нотариалните правомощия на капитаните и помощник-капитаните на кораби — а именно за приемане, пазене и предаване на завещания — отделно от останалите им правомощия, и по-конкретно правомощията им да упражняват принуда и да налагат санкции.

109 Освен това следва да се отхвърли възражението на Република Гърция, че настоящото твърдение за нарушение съдържа вътрешно противоречие, тъй като Комисията я упреквала едновременно в нарушение на член 43 ЕО и на член 45, първа алинея ЕО. В това отношение следва да се посочи, че от целия текст на исковата молба и от контекста, в който се вписва искът, следва, че Комисията твърди, че ответната държава членка е нарушила член 43 ЕО, като това нарушение не може да бъде оправдано от гледна точка на член 45, първа алинея ЕО. Всъщност, както следва от всички изложени по-горе съображения, тези две разпоредби от договора трябва да се разглеждат във връзка една с друга, доколкото

член 43 ЕО съдържа правилото, а член 45, първа алинея предвижда изключение от това правило.

110 При тези условия се налага изводът, че нотариалната дейност, така както е определена в действащата понастоящем гръцка правна уредба, не е свързана с упражняването на публичната власт по смисъла на член 45, първа алинея ЕО.

111 Поради това следва да се приеме, че изискването за гражданство, предвидено в гръцкото законодателство във връзка с достъпа до професията нотариус, създава дискриминация, основана на гражданството, която е забранена с член 43 ЕО.

112 С оглед на всички изложени по-горе съображения следва да се приеме, че първото твърдение за нарушение е основателно.

По второто твърдение за нарушение

Доводи на страните

113 Комисията упреква Република Гърция, че не е транспонирала Директива 89/48 по отношение на професията нотариус. Според нея тази професия не е изключена от приложното поле на посочената директива, тъй като нотариусът не участва пряко и конкретно в упражняването на публичната власт.

114 Тази институция припомня, че Директива 89/48 допуска държавите членки да предвиждат полагане на изпит за правоспособност или преминаване на стаж за приспособяване, за да се осигури изискваното от нотариусите високо равнище на квалификация. Освен това прилагането на тази директива нямало да възпрепятства назначаването на нотариуси чрез конкурс, а само щяло да осигури на гражданите на други държави членки достъп до такъв конкурс. Прилагането на Директивата нямало да се отрази и на процедурата за назначаване на нотариусите.

115 Освен това обстоятелството, че при изготвянето на същата директива изобщо не е обсъждан въпросът за приложимостта ѝ към професията нотариус и че не е приета нито една секторна директива, отнасяща се до тази професия, не можело да обоснове правно издържани доводи.

116 Също така обстоятелството, че законодателят на Съюза е изключил определени дейности от приложното поле на акт на Съюза, само по себе си не водело до неприложимост на Директива 89/48 по отношение на тези дейности. Всъщност както член 1, параграф 5, буква г) от Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257), така и съображение 41 от Директива 2005/36 изключвали от приложното си поле нотариалните дейности само доколкото същите предполагат пряко и конкретно участие в упражняването на публичната власт. Следователно ставало въпрос за обикновена уговорка, която нямала никакво значение за тълкуването на член 45, първа алинея ЕО. Що се отнася до член 2, параграф 2, буква л) от Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 58, стр. 50), който изключва нотариалната дейност от приложното поле на тази директива, Комисията подчертава, че обстоятелството, че законодателят е решил да изключи дадена дейност от приложното поле на посочената директива, не означава, че член 45, първа алинея ЕО е приложим по отношение на тази дейност.

117 Директива 77/249/ЕИО на Съвета от 22 март 1977 година относно улесняване на ефективното упражняване от адвокатите на свободата на предоставяне на услуги (ОВ L 78, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 46) и Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията (ОВ L 77, стр. 36; Специално издание на български език, глава 6, том 3, стр. 24) също не били от значение, тъй като изключвали нотариалната дейност от приложното си поле, за да дадат възможност на някои държави членки с различни правни традиции като Обединеното кралство да не допускат адвокати от други държави членки да извършват типични нотариални действия, макар в Обединеното кралство тези действия да се извършват от особена категория адвокати, а именно „solicitors“.

118 Що се отнася до Резолюция на Европейския парламент от 23 март 2006 г. относно юридическите професии и общия интерес от функционирането на правните системи (ОВ C 292E, стр. 105, наричана по-нататък „Резолюцията от 2006 г.“), същата била чисто политически акт, чието съдържание било двусмислено, доколкото, от една страна, в точка 17 от тази резолюция Европейският парламент посочва, че член 45 ЕО трябва да се прилага по отношение на професията нотариус, докато, от друга страна, в точка 2 от нея потвърждава позицията, изложена в приетата от него Резолюция от 18 януари 1994 г. относно положението и организацията на нотариалната дейност в дванадесетте държави — членки на Общността (ОВ C 44, стр. 36, наричана по-нататък „Резолюцията от 1994 г.“), в която изразява желанието си за премахване на изискването за гражданство, предвидено в правната уредба на някои държави членки във връзка с достъпа до професията нотариус.

119 Най-напред Република Гърция отбелязва, че настоящият иск се отнася единствено до Директива 89/48, а не до Директива 2005/36, въпреки че втората отменя първата преди датата на предявяване на иска.

120 На първо място тази държава членка счита, че както следва от дванадесетото съображение от Директива 89/48 гласи, че тя не е приложима към професията нотариус. Освен това евентуалното прилагане на тези директива към

професията нотариус изобщо не било обсъждано при изработването ѝ. Освен това не съществувала секторна директива, която да се прилага за тази професия, въпреки че други професии са уредени от такива директиви. Това тълкуване се потвърждавало от редица актове от вторичното право като посочените в точки 116 и 117 от настоящото решение, които изключвали професията нотариус от приложното си поле. Освен това резолюциите от 1994 г. и от 2006 г. свидетелствали, че според законодателя на Съюза тази професия се обхваща от член 45, първа алинея ЕО.

121 На второ място Република Гърция упреква Комисията, че не е изложила ясно и изчерпателно фактическите и правни обстоятелства, на които се основава твърдението ѝ за нарушение на Директива 89/48.

Съображения на Съда

— По допустимостта

122 Съгласно постоянната съдебна практика в производството на основание член 226 ЕО наличието на неизпълнение на задължения трябва да се преценява с оглед на действащото законодателство на Съюза към момента на изтичането на срока, който Комисията е определила за съответната държава членка, за да се съобрази с нейното мотивирано становище (вж. по-специално Решение от 9 ноември 1999 г. по дело Комисия/Италия, C-365/97, Recueil, стр. I-7773, точка 32, Решение от 5 октомври 2006 г. по дело Комисия/Белгия, C-275/04, Recueil, стр. I-9883, точка 34 и Решение от 19 март 2009 г. по дело Комисия/Германия, C-270/07, Сборник, стр. I-1983, точка 49).

123 В случая посоченият срок изтича на 18 декември 2006 г. Към тази дата обаче Директива 89/48 все още е в сила, тъй като Директива 2005/36 отменя последната, считано от 20 октомври 2007 г. Следователно искът, основан на липсата на транспониране на Директива 89/48, не е лишен от предмет (вж. по аналогия Решение от 11 юни 2009 г. по дело Комисия/Франция, C-327/08, точка 23).

124 Поради това направеното от Република Гърция възражение следва да бъде отхвърлено.

— По съществото на спора

125 Комисията упреква Република Гърция, че не е транспонирала Директива 89/48 по отношение на професията нотариус. Поради това следва да се провери дали посочената директива е приложима към тази професия.

126 За тази цел е необходимо да се държи сметка за законодателния контекст, в който се вписва тази директива.

127 Във връзка с това следва да се отбележи, че в дванадесето съображение от Директива 89/48 законодателят изрично е посочил, че въведената с тази директива обща система за признаване на дипломите за висше образование „[не предопределя по никакъв начин] прилагането на [...] член [45 ЕО]“. Така направената уговорка изразява волята на законодателя да остави дейностите, влизащи в обхвата на член 45, първа алинея ЕО, извън приложното поле на посочената директива.

128 Съдът обаче не е имал възможността да се произнесе по въпроса дали нотариалната дейност попада в приложното поле на член 45, първа алинея ЕО към момента на приемането на Директива 89/48.

129 Впрочем в годините след приемането на Директива 89/48 Парламентът посочва в споменатите в точка 118 от настоящото решение резолюции от 1994 г. и 2006 г., от една страна, че член 45, първа алинея ЕО би трябвало да се прилага напълно по отношение на професията нотариус като такава, макар, от друга страна, да изразява желанието си за премахване на изискването за гражданство във връзка с достъпа до професията нотариус.

130 Освен това при приемането на Директива 2005/36, която заменя Директива 89/48, законодателят на Съюза е счел за нужно да уточни в съображение 41 от първата директива, че същата не предопределя прилагането на член 45 ЕО „[по-специално спрямо] нотариусите". С тази уговорка обаче законодателят на Съюза не е взел отношение по приложимостта на член 45, първа алинея ЕО, и оттам на Директива 2005/36, към нотариалната дейност.

131 За това свидетелстват по-конкретно подготвителните документи на последната директива. В действителност в законодателната резолюция по предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно признаването на професионалните квалификации (ОВ C 97E, 2004 г., стр. 230), приета на първо четене на 11 февруари 2004 г., Парламентът предлага в текста на Директива 2005/36 изрично да се посочи, че същата не се прилага по отношение на нотариусите. Това предложение не е възприето в измененото предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно признаването на професионалните квалификации (COM(2004) 317 окончателен), нито в Обща позиция (ЕО) № 10/2005 от 21 декември 2004 г., приета от Съвета в съответствие с процедурата по член 251 от Договора за създаване на Европейската общност с оглед приемането на директива на Европейския парламент и на Съвета относно признаването и професионалните квалификации (ОВ C 58E, 2005 г., стр. 1), но не защото предлаганата директива е приложима по отношение на професията

нотариус, а защото „по отношение на дейностите, които предполагат пряко и конкретно участие в упражняването на публичната власт, член 45[, първа алинея] ЕО предвижда изключение от принципите на свободно установяване и свободно предоставяне на услуги“ [неофициален превод].

132 В това отношение, предвид особените обстоятелства, съпътствали законодателния процес, и произтичащото от тях положение на несигурност, видно от изложения по-горе законодателен контекст, не е възможно да се приеме, че към момента на изтичане на определения в мотивираното становище срок е съществувало достатъчно ясно задължение за държавите членки да транспонират Директива 89/48 по отношение на професията нотариус.

133 Поради това второто твърдение за нарушение следва да се отхвърли.

134 С оглед на всички изложени по-горе съображения следва да се приеме, че като е наложила изискване за гражданство за достъп до професията нотариус, Република Гърция не е изпълнила задълженията си по член 43 ЕО, и да се отхвърли искът в останалата му част.

По съдебните разноски

135 Съгласно член 69, параграф 3 от Процедурния правилник Съдът може да разпредели съдебните разноски или да реши всяка страна да понесе направените от нея съдебни разноски, ако всяка от страните е загубила по едно или няколко от предявените основания. Тъй като искът на Комисията е уважен само частично, всяка страна следва да понесе направените от нея съдебни разноски.

136 Съгласно член 69, параграф 4, първа алинея от същия правилник държавите членки, които са встъпили в делото, понасят направените от тях съдебни разноски. Следователно Чешката република, Френската република, Република Литва, Република Словения, Словашката република и Обединеното кралство понасят направените от тях съдебни разноски.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) Като е наложила изискване за гражданство за достъп до професията нотариус, Република Гърция не е изпълнила задълженията си по член 43 ЕО.

2) Отхвърля иска в останалата му част.

3) Европейската комисия, Република Гърция, Чешката република, Френската република, Република Литва, Република Словения, Словашката република и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия понасят направените от тях съдебни разноски.

Подписи